
DOCTORUL MIHAIL BURADA.

MĂRTURII DOCUMENTARE DIN

COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE ROMAN

de **Iulia Butnariu**

Cuvinte cheie: Mihail Burada, asistență medicală, Roman, Societatea Culturală „Miron Costin”, Spitalul „Precista Mare”

În galeria personalităților romășcane, doctorul Mihail Burada (1842 - 1918) și-a câștigat un loc binemeritat, după o activitate laborioasă susținută în urbea Romanului, pe tărâm medical, didactic, politic și cultural timp de aproape jumătate de veac. Cunoscut mai ales prin intermediul studiilor referitoare la activitatea sa profesională, legată de Spitalul „Precista Mare” din Roman¹, doctorul Mihail Burada a fost una dintre acele personalități complexe care, implicându-se, dincolo de granițele specializării, au lăsat o amprentă puternică asupra contemporanilor, primind recunoașterea acestora. În preocupările sale de iatroistorie, un alt medic, Epifanie Cozărescu², romășcan prin adopție ca și Mihail Burada, în căutarea mărturiilor asupra istoricului spitalului din Roman, a recuperat secvențe din viața și activitatea unor figuri reprezentative ale domeniului medical, dorind să le păstreze în memoria colectivă a generațiilor viitoare. Cercetările făcute de doctorul Cozărescu au dat naștere unei colecții, intrată prin donație, în anul 2010, în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman³. Studiul de față are la bază documente, acte personale, corespondență sau

¹ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *Istoricul Spitalului municipal Precista Mare din Roman până la bicentenar (1998); parțial și al vieții medico - farmaceutice romășcane*, S.C. Știință și Tehnică, Roman, 2001, p. 18-25; Epifanie Cozărescu, *Însemnări din viața spitalicească romășcană în cea de-a doua jumătate a veacului al XIX-lea în Apărarea sănătății ieri și azi*, 1984, p. 243-258.

² Iulia Butnariu, *Iatroistoricul Epifanie Cozărescu* în R. Butnariu (coord.), *O viață în slujba semenilor - doctorul Epifanie Cozărescu*, Ed. Mușatinia, 2011, p. 85-89

³ Iulia Butnariu, Relu Butnariu, *Donația Societății de Istorie a Medicinei și Farmaciei din Roman*, în *MemAntiq*, XXVII, 2011, p. 505-519.

fotografii, cuprinse în colecția susmenționată, într-un demers recuperator asupra activității doctorului Mihail Burada și rolului său în dezvoltarea Romanului la sfârșitul secolului al XIX-lea și primele două decenii ale secolului XX.

Mihail Burada s-a născut la Iași, la 1 martie 1842⁴. Părinții săi au fost vornicul Teodor (Tudorachi) și Maria (născută Isăcescu) Burada. Era frate cu Teodor Burada (1839 - 1923), ajuns profesor la Conservatorul din Iași, membru corespondent al Academiei Române (din 1888), cunoscut folclorist, etnograf și muzicolog român. În casa părintească, Mihail Burada a avut prilejul să asiste la numeroase întruniri ale elitei intelectuale ieșene, un mediu propice de formare a sa, cu preocupări diverse și un orizont cultural deosebit. A urmat la Iași studiile primare, secundare și universitare, manifestând interes pentru pregătirea în domeniul muzical. La Conservatorul din Iași i-a avut drept îndrumători pe G. Ionescu Gros la pian și Paul Hette la armonie⁵. De altfel, și-a continuat pregătirea muzicală la Paris, între anii 1861 și 1867, cu Henri Hertz și Eugen Ketterer. Formarea sa profesională, în domeniul medicinei, s-a realizat în aceeași perioadă, în care a urmat cursurile Facultății de medicină și Științe Naturale din Paris, având drept îndrumători pe Trousseau, Charcot sau Claude Bernard⁶. Își susținea, la Paris, teza de doctorat în medicină în 1867, având tema *Câteva considerații asupra tulburărilor intelectuale ce se observă în cursul febrei tifoide sau în timpul convalescenței*⁷. Întors în țară, a profesat o vreme la Conservatorul din Iași, ca pianist concertist și profesor. La Roman ajunge în anul 1870, fiind angajat ca medic primar al Spitalului „Precista Mare”. De aici s-a pensionat în anul 1907⁸.

Odată stabilit în Roman, Mihail Burada nu a mai părăsit orașul, până la sfârșitul vieții (noiembrie 1918). Întreaga sa activitate s-a concentrat asupra îmbunătățirii stării de sănătate, a creșterii nivelului de educație, de igienă și de cultură în general a locuitorilor din zonă. S-a căsătorit cu o româșcancă, Maria, fiica lui Petru și a Mariei Cosmiță, cu 14 de ani mai tânără decât el, cu care a avut 3 copii: Virginia, Emil și Rozina. Viața de familie i-a fost puternic zdruncinată, prin pierderea, pe rând, a celor trei copii (în 1894, 1903, respectiv 1917)⁹. Soția i-a supraviețuit mai puțin de 4 ani, răstimp în care, după mărturiile orale culese de

⁴ Constantin Pangrati, *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*, Ed. Crigarux, Piatra Neamț, 1999, p. 35, menționează 1841 drept anul nașterii lui M. Burada.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 18-19.

⁷ Mihail Burada, *Quelques considerations sur les troubles intellectuels qui s'observent dans le cours de la fièvre typhoide ou pendant la convalescence*, Ed. A. Parent, Paris, 1867.

⁸ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 22; vezi și *Dosar cu notițe și însemnări ale dr. E. Cozărescu despre dr. Mihail Burada*, fila 13 (colecția Muzeului de Istorie Roman): la 23 sept 1907, Epitropia Casei Sf. Spiridon din Iași face cunoscut medicului primar Mihail Burada că este scos în retragere, urmând a fi înscris la pensie pe ziua de 10 oct. curent.

⁹ *Ibidem*.

doctorul E. Cozărescu, a înstrăinat biblioteca soțului său, vânzând cărțile unui anticar din Roman¹⁰. De altfel, s-au păstrat destul de puține mărturii privitoare la viața și activitatea doctorului Mihail Burada. O parte dintre acestea, documente cu caracter medical sau administrativ au fost recuperate de dr. E. Cozărescu prin cercetările sale în arhiva spitalului romășcan, iar alte mărturii, documente, fotografii ori corespondență au fost adunate, cu mari strădanii, în timp, de la generalul (r) Alexandru T. Burada, nepotul doctorului, precum și de la Sidonia, fiica scriitorului Calistrat Hogaș. De la Sidonia Hogaș a primit dr. E. Cozărescu, drept răspuns la solicitarea sa, o notiță scurtă despre Mihail Burada (apreciat drept „muzician desăvârșit, pianist și select compozitor”), alături de o fotografie a acestuia, din anii 1900 sau 1906, perioada în care ea l-a cunoscut și l-a avut drept profesor de pian¹¹.

În colecțiile muzeului se păstrează din corespondența purtată de dr. Epifanie Cozărescu cu Alexandru T. Burada două scrisori și două cărți poștale, dintre anii 1965 și 1969, drept mărturie a demersurilor de recuperare a unor materiale și informații legate de viața și activitatea doctorului Mihail Burada. Pe această cale a primit doctorul E. Cozărescu o serie de acte care îl privesc pe dr. Burada, aproximativ 50 la număr, în schimbul unor informații legate de activitatea medicală, dar mai ales de activitatea culturală și artistică desfășurată de Mihail Burada la Roman¹². Din aceeași corespondență se vede că preocuparea dr. E. Cozărescu a depășit nivelul curiozității cercetătorului, căci Alex. T. Burada își exprima recunoștința pentru informațiile transmise, „dar mai ales pentru faptul că ați îngrijit de mormântul dr. Mihail Burada”¹³. Aprecierea valorii înaintașului său era manifestată de către dr. E. Cozărescu și prin amenajarea unei „vitrine de onoare” pentru Mihail Burada în fostul Muzeu al Medicinii și Farmaciei din Roman¹⁴.

În privința activității de specialitate desfășurate de doctorul Mihail Burada în cadrul Spitalului „Precista Mare” din Roman, mărturiile care s-au păstrat în colecțiile Muzeului de Istorie Roman nu sunt numeroase. Însă activitatea sa de medic și director al spitalului, între anii 1870 și 1907 a fost,

¹⁰ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 15.

¹¹ Scrisoare din 3 august 1961, primită de către dr. E. Cozărescu de la domnișoara prof. pensionară Sidonia Hogaș, în *Dosar corespondența purtată de dr. Epifanie Cozărescu privitoare la dr. Mihail Burada* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

¹² Scrisoare din 6 august 1965, Iași, gen. (r) Alex. T. Burada către dr. E. Cozărescu, în *Dosar corespondența purtată ...* Informațiile erau solicitate de nepotul doctorului pentru o contribuție la un *Lexicon muzical* ce urma să fie editat de către Uniunea Compozitorilor; pe această cale se clarifică o informație eronată: conform lucrării lui M.Gr. Poslușnicu (*Istoria muzicii la Români* de, București, 1928, p. 336), Burada ar fi înființat prima societate de muzică la Roman, în realitate fiind vorba de implicarea sa în activitatea Societății Culturale „Miron Costin” între anii 1907 și 1918.

¹³ Carte poștală, 6 octombrie 1969, București, gen. (r) Alex. T. Burada către dr. E. Cozărescu în *Dosar corespondența purtată ...*

¹⁴ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 221.

într-o bună măsură, prezentată în lucrarea monografică editată în anul 2001, prin contribuția dr. E. Cozărescu¹⁵.

Este important de precizat că, în contextul epocii, marcată de rapide schimbări demografice, economice, politice, socio-profesionale, asistența medicală la nivelul orașului Roman a evoluat, pe de o parte organizatoric - instituțional, iar pe de altă parte prin numărul și calitatea pregătirii medicilor care au profesat aici. Între figurile marcante din domeniul asistenței medicale care l-au precedat pe Mihail Burada la spitalul din Roman pot fi menționați doctorul Alexandru Theodori și doctorul Vafriño Marini, iar dintre contemporanii săi: dr. Alexandru Vasiliu (1859 - 1913). Erau însă numeroase problemele cu care un medic se confrunta în provincie, iar în particular cazul Romanului ridica chestiuni organizatorice și administrative suplimentare. Între aceste probleme recurente erau bugetul insuficient acordat de forul tutelar – Epitropia Sf. Spiridon din Iași –, dar și sediul devenit inadecvat desfășurării activității medicale, această din urmă problemă fiind reglementată abia după construirea noului edificiu al spitalului inaugurat în anul 1884. Iată cum aprecia dr. E. Cozărescu contribuția lui Mihail Burada la rezolvarea acestor chestiuni administrative: „Precum se știe, construirea în anii 1872 - 1880 a actualului edificiu - palat în care funcționează spitalul nostru, se datorește în bună parte străduințelor depuse la timpul său și la locul cuvenit de tânărul și energicul medic primar și epitrop al așezămintelor Precistei, filială a Așezămintelor „Sf. Spiridon” din Iași”¹⁶.

Dotarea și numărul de paturi au rămas printre problemele delicate cu care se confrunta conducerea și personalul Spitalului „Precista Mare”. În anul 1895 spitalul a fost dotat cu un punct de laborator clinic, acesta fiind considerat un câștig important pentru evoluția ulterioară a asistenței de specialitate la Roman¹⁷.

În legătură cu activitatea doctorului Mihail Burada în cadrul spitalului din Roman se păstrează, în prezent, în patrimoniul Muzeului de Istorie Roman, două mărturii documentare. Ambele documente – un certificat de confirmare a decesului, datat 6 aprilie 1878¹⁸ și un raport statistic cu evidența bolnavilor tratați în spital, în perioada cuprinsă între 1 octombrie și 1 noiembrie 1870¹⁹ – poartă semnătura dr. Mihail Burada. Pelagra, tuberculoza ori sifilisul erau, în epocă, principalele probleme cu care se confruntau locuitorii din Roman și împrejurimi și pe care medicii să străduiau să le trateze.

¹⁵ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 18-23.

¹⁶ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 3 și 4.

¹⁷ Epifanie Cozărescu, *Însemnări din viața spitalicească ...*, p. 257.

¹⁸ Certificat de confirmare a decesului nr. 49 din 6 aprilie 1878, eliberat de dr. M. Burada pentru dorobanțul Dumitru Pașanogu, decedat datorită dizenteriei (colecția Muzeului de Istorie Roman).

¹⁹ Raport statistic lunar de starea bolnavilor aflați în cura spitalului din Roman, de la 1 octombrie până la 1 noiembrie 1870, cu semnătura dr. M. Burada (colecția Muzeului de Istorie Roman).

Medicii româșcani, indiferent de locul în care și-au urmat studiile universitare, s-au raportat în permanență la noutățile din spațiul european. Destul de costisitoare, tratatele de medicină erau procurate, cu destule eforturi, adesea imediat după apariția lor. De la doctorul Burada însă nu s-au păstrat astfel de tomuri, biblioteca sa fiind înstrăinată. Nu s-a păstrat nici măcar un inventar al volumelor, așa cum s-a întâmplat în cazul colegului său, dr. Alexandru Vasiliu²⁰. În colecția muzeului a intrat doar lucrarea *Quelques considérations sur les troubles intellectuels qui s'observent dans le cours de la fièvre typhoïde ou pendant la convalescence*, publicată la Paris, în anul 1867, având pe pagina de titlu autograful dr. Burada, cu dedicația „*A mon ami intime X. Heraclide souvenirs tres affectueux*”.

În paralel cu activitatea din Spitalul „Precista Mare”, doctorul Mihail Burada a desfășurat în Roman o bogată activitate didactică. Între anii 1873 și 1901 a funcționat ca profesor de igienă și medicină populară la Seminarul „Sf. Gheorghe” din Roman, iar din 1893 predă și științele naturale. Figurează și ca medic al internatului aceleiași instituții în aceeași perioadă²¹. Din anul 1901 a predat geografia la Gimnaziul „Roman Vodă”, până în 1907 când s-a pensionat²².

Implicarea doctorului Mihail Burada în problemele urbei s-a materializat și prin prezența sa în consiliul comunal²³. Între însemnările dr. E. Cozărescu se regăsește o scurtă notă asupra doctorului Burada ca participant la ședințele consiliului, în calitate de membru deplin, informație preluată din *Condica de Proceșe Verbale de ședință a Consiliului comunal*, pe anul 1872, luna august. Având această experiență, doctorul Burada a ajuns apoi senator de Roman. În colecțiile Muzeului de Istorie Roman se păstrează două documente privitoare la alegerea sa drept senator de Roman, în anul 1888²⁴ și în 1892²⁵. Pentru a se achita de obligațiile acestui statut și a participa la lucrările Senatului, dr. Burada își lua scurte concedii de la spital, în activitatea sa de specialitate fiind suplinit de dr. Grigore Ciolac, medic secundar al spitalului din Roman.

Dimensiunea personalității lui Mihail Burada nu ar fi completă fără cunoașterea preocupărilor sale cultural - educative. Preocupările sale din tinerețe s-au materializat ulterior în creațiile sale²⁶, seratele muzicale susținute

²⁰ Iulia Butnariu, *Din trecutul vieții medicale româșcane. Viața și activitatea doctorului Alexandru Vasiliu*, în *Carpica*, XXXIX, 2010, p. 280.

²¹ Ion Țuțuianu, *Istoricul Seminarului Sfântul Gheorghe din Roman*, Ed. PIM, Iași, 2010, p. 73-74.

²² Nicolae Gr. Stețcu, Gheorghe A.M. Ciobanu, *Pagini din istoria Liceului Roman-Vodă. 1872 - 1972*, Roman, 1972, p. 263.

²³ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 14.

²⁴ Act no. 4191, legalizat la data de 25 octombrie 1888 în *Dosar cu documente relative la dr. M. Burada ales senator de Roman* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

²⁵ *Ibidem*, act no. 339 din 6 februarie 1892.

²⁶ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 22; în colecția Muzeului de Istorie Roman se regăsesc 12 din partiturile muzicale editate ale dr. M. Burada

în casa din Roman, participarea și încurajarea unor manifestări concertistice organizate de Societatea Culturală „Miron Costin”²⁷. Pentru orașul Roman, la sfârșit de secol XIX și început de secol XX, astfel de preocupări, specifice unei elite intelectuale, serveau drept model, fiind un factor de coagulare între oameni de profesii diferite, dar cu preocupări culturale similare. Rolul cel mai important l-a avut activitatea Societății Culturale „Miron Costin”, prin diversitatea, periodicitatea și amploarea manifestărilor organizate în Roman. Doctorul Mihail Burada a fost ales „cu unanimă însuflețire” președinte al acestei societăți încă de la constituirea ei, păstrându-și această calitate până la ultima clipă a vieții sale (25 februarie 1907 - 8 noiembrie 1918). Prestigiul doctorului M. Burada, având la bază activitatea sa profesională, dar și preocupările sale artistice și culturale a dat un fundament solid nou-înființatei societăți.

Mihail Burada s-a bucurat de o bună reputație în privința pregătirii sale muzicale nu doar în Roman, în perioada de maturitate și senectute, ci și înainte de a se stabili în urbe, fiind încă în Iași, în anii tinereții. Din perioada ieșeană a lui Mihail Burada se află în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman un număr de 9 documente, dintre anii 1868 - 1870. Aceste adrese, semnate de rectorul Universității din Iași, profesorul Ștefan Micle, îi solicitau prezența lui Mihail Burada în diverse comisii de examinare la instituții gimnaziale și liceale ieșene sau chiar la Universitate.

Adresa nr. 48 din 1 ianuarie 1868, semnată de Ștefan Micle, rectorul Universității din Iași, îl solicita pe Mihail Burada să participe în comisia de examinare de la liceu, alături de Const. Eraclide, V. Adamachi, N. Culianu, N. Quintescu, D. Brândzia și T. Maiorescu, spre a servi la „consolidarea Instrucțiunii publice, prin controlarea serioasă și salutară ce se vor face junelor noastre Institute”²⁸. Prin adresa nr. 274 din 10 iunie 1868, semnată de rectorul Ștefan Micle, dr. Mihail Burada era chemat să participe ca membru în comisia de examinare de la gimnaziul normal de fete, alături de Ioan Albinețiu, Ștefan Sihleanu, Al. G. Urechia și George Rosin²⁹. Altă adresă, cu nr. 412 din 10 septembrie 1868, îl anunța pe dr. Mihail Burada de numirea sa în comisia de bacalaureat, alături de T. Maiorescu, G. Rosin, Șt. Emilian și Șt. Micle³⁰. M. Burada era chemat să facă parte din comisia de aprobare a bursei (stipendii) din străinătate, prezidată de Șt. Micle și din care mai făceau parte prof. T. Maiorescu,

²⁷ Ovidiu Trifan, *Tradiția spectacolului în cultura românească în Adrian Majuru (ed.), Conferința Națională de Antropologie Urbană, ediția a II-a, Roman, 8-9 octombrie 2010*, Ed. Mușatinia, Roman, 2011, p. 185.

²⁸ *Dosar Corespondență primită de Mihail Burada de la Universitatea din Iași* (colecția Muzeului de Istorie Roman), Adresa nr. 48 din 1 ianuarie 1868.

²⁹ *Ibidem*, adresa nr. 274 din 10 iunie 1868.

³⁰ *Ibidem*, adresa nr. 412 din 10 septembrie 1868.

G. Rosin, I. M. Melicu și Șt. Emilian. Concursul era programat pe 25 septembrie 1868, după cum preciza adresa nr. 26 din 24 septembrie 1868³¹. Într-o altă comisie de examinare, pentru semestrul I, la Școala normală de fete din Iași a fost numit dr. Mihail Burada, având pe Constantin Carp drept președinte, iar membri: Ioan Albinețiu, George Urechia și Michael Mircea³². Adresa nr. 408 din 6 iunie 1869, trimisă de rectorul Ștefan Micle îl delega pe dr. Mihail Burada să participe la notarea examenelor de final de an școlar de la Școala de muzică și declamațiune din Iași, alături de Artaxers Buiuciu și N. Schwartzberg³³. A fost numit și în comisia de examinare de la Institutul „Vasile Lupu”, alături de Teodor Lateșiu pt examenele ce urmau a se ține între 10 și 19 iunie 1869³⁴. Conform adresei nr. 482 din 20 iunie 1869, dr. Mihail Burada era solicitat să participe în comisia de examinare a elevelor de la Pensionul „*Sacre Coeur*”, în perioada 26 - 28 iunie 1869, alături de V. Suciuc, I. Ciurea, Costin și Smaranda Macri, iar între 23 și 25 iunie și pentru examinarea elevelor de la Pensionul „St. Andrei”³⁵. Adresa nr. 183 din 28 februarie 1870, trimisă de rectorul Ștefan Micle către dr. Mihail Burada privește solicitarea acestuia din urmă în comisia de examinare de la Conservatorul de muzică din Iași, împreună cu dl. Nicolae Burghilea³⁶.

Experiența acestor participări în diverse comisii l-a ajutat pe Mihail Burada să cunoască nivelul de pregătire al tinerilor din Iași, fiind un element de comparație pentru situația pe care a găsit-o ulterior la Roman. De la o bună înțelegere a necesităților educaționale și culturale din orașul de provincie au pornit inițiativele grupului de intelectuali aflați în jurul Societății Culturale „Miron Costin”. Constituirea acestei societăți și activitatea diversificată încă din primii ani de funcționare au avut drept bază de pornire acele serate muzicale desfășurate în spațiul privat, la care participau intelectuali ai orașului, grupați funcție de relații și afinități personale. Mihail Burada făcea parte dintre aceia care se reuneau în astfel de întruniri, alături de profesorul Emanoil Silberg, violonist și pianist amator, în casa căruia se țineau îndeobște aceste mici concerte, avocatul Alexandru Mustea, fost primar al Romanului, absolvent al Conservatorului din Iași, pianist, I. Dimitriu, violonist, farmacistul Alois Decker, maiorul Zamfirescu de la Divizia 7 infanterie, iar ocazional compozitorul E. Mezzetti sau fratele doctorului – Teodor Burada, care interpreta la vioară³⁷.

³¹ *Ibidem*, adresa nr. 26 din 24 septembrie 1868.

³² *Ibidem*, adresa nr. 170 din 31 decembrie 1868.

³³ *Ibidem*, adresa nr. 408 din 6 iunie 1869.

³⁴ *Ibidem*, adresa nr. 424 din 8 iunie 1869.

³⁵ *Ibidem*, adresa nr. 482 din 20 iunie 1869.

³⁶ *Ibidem*, adresa nr. 183 din 28 februarie 1870.

³⁷ *Dosar cu notițe și însemnări ...*; vezi și ziarul local *Ecoul Romanului*, nr. 27 din 4 mai 1894, despre concertul de vioară al lui Teodor T. Burada la Roman, alături de Mezzetti.

Demersurile cu caracter cultural ori social susținute de membrii Societății Culturale „Miron Costin”, s-au concretizat într-o varietate de manifestări: de la conferințele prezentate unui public larg de către personalități de anvergură națională, uneori și de figuri reprezentative de pe plan local, la șezătorile săptămânale, serbările populare, audițiile muzicale, colectele și apoi donațiile în scop caritabil³⁸. Toate acestea au contribuit la ridicarea nivelului de educație, formarea gustului pentru muzică, lectură și în ultimă instanță la modelarea identității culturale a Romanului.

În legătură cu dr. Mihail Burada se mai păstrează în patrimoniul Muzeului de Istorie Roman și un dosar cuprinzând 22 acte și documente diverse, din perioada 1872 - 1901, multe dintre ele fiind adrese și circulare, în legătură cu situația sa militară, ca medic - ofițer în rezervă³⁹. Din acest dosar, două scrisori, ciorne ale celor expediate, redactate de doctorul Mihail Burada și adresate, prima (din 23 iulie 1898) comandantului Regimentului 3 Artilerie, Corpul 3 de armată, iar a doua (din 5 aprilie 1901), către comandantul Corpului IV de armată, îl arată preocupat de clarificarea situației sale. De altfel, prin aceasta din urmă solicita să fie scos din evidența armatei, fiind trecut de limita de vârstă prevăzută de lege.

Însumând toate aspectele activității dr. Mihail Burada se poate concluziona asupra dimensiunii și calității implicării sale în viața Romanului. După cum aprecia profesorul Gh. A.M. Ciobanu, Romanul a fost pentru Burada „laborator de studiu și salon de spital și sală de concert și amfiteatru de rostire, ca și intim cămin de familie”⁴⁰. Prin activitatea sa de medic al Spitalului „Precista Mare”, M. Burada a dat un exemplu de profesionalism, contribuind la îmbunătățirea calității serviciilor medicale, consolidarea organizatoric - administrativă a instituției. Extinderea preocupărilor sale către sfera vieții politice și culturale îl arată preocupat de întreaga evoluție a urbei și a societății românești în general, înscriindu-se în opinia formulată de un alt medic, Anastasie Fătu, la 1872: „trebuie să depunem toată activitatea și inteligența poporului nostru în mișcare ca să putem răspunde la sarcina ce ne-a destinat-o Providența și să dobândim repede, prin energia noastră, ceea ce alte națiuni au realizat într-un timp mai îndelungat”⁴¹.

³⁸ *Ecoul Romanului*, nr. 708 din 11 noiembrie 1915, p. 1 - 2 (vezi articolul profesorului N. Apostol despre activitatea Societății „Miron Costin”, unde este apreciată „opera de regenerare morală” desfășurată de această societate) și nr. 711 din 2 decembrie 1915, p. 3

³⁹ *Dosar cu acte și documente diverse relative la dr. M. Burada* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

⁴⁰ *Romanu' liber*, nr. 32, din 20-27 iulie 1990, p. 3

⁴¹ Octavian Buda (coord), *Despre regenerarea și degenerarea unei națiuni*, Ed. Tritonic Publishing, București, 2009, p. 16 – din discursul de recepție în Academia Română a lui Anastasie Fătu, ședința din 27 august 1872

TESTIMONIES AND DOCUMENTS FROM THE COLLECTIONS OF THE HISTORY MUSEUM OF ROMAN ABOUT DR. MIHAIL BURADA

Keywords: *Mihail Burada, medical care, Roman, „Miron Costin” Cultural Society, “Precista Mare” Hospital*

The medical care given to the inhabitants of Roman city evolved at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, partly institutionally, partly due to the number and quality of the educations of the doctors who practiced here. Among the personalities in the domain we include Doctor Mihail Burada (1842 - 1918). The reconstitution of his life and activity was possible due to the recent donation made by the Society of History of Medicine and Pharmacy of Roman to the town's History Museum, containing mainly medicine related items gathered during six decades by Dr. Epifanie Cozărescu. Based on the documents within this collection we were able to track the professional path of Dr. Mihail Burada, his involvement in public life, in the cultural activity of Roman (mainly as president of the „Miron Costin” Cultural Society). The complexity of his preoccupations made him known in his time, among the other personalities of the town.

List of illustrations

1. Address no. 48 from 1868, January the 1st
2. Address no. 274 from 1868, June the 10th
3. Address no. 412 from 1868, September the 10th
4. Address no. 26 from 1868, September the 24th
5. Address no. 170 from 1868, December the 31st
6. Address no. 408 from 1869, June the 6th
7. Address no. 424 from 1869, June the 8th
8. Address no. 482 from 1869, June the 20th
9. Address no. 183 from 1870, February the 28th
10. Document no. 4191, from 1888, October the 25th regarding M. Burada's election as Senator of Roman, within the third College, in 1888.
11. Document no. 339, from 1892, February the 6th regarding M. Burada's election as Senator of Roman, within the first College, in 1892.
12. Title page of the PhD Thesis of Mihail Burada, published in Paris, in 1867.
13. Certificate confirming the death, no. 49 from 1878, April the 6th, issued by Dr. M. Burada.
14. Letter from 1898, July the 23rd, written by the doctor Mihail Burada, addressed to the commander of the Third Artillery Regiment, of the Third Army Corp.
15. and 16. Letter from 1901, April the 5th, written by the Doctor Mihail Burada, addressed to the commander of the Fourth Army Corp.
17. 1. Aged Mihail Burada (cca. 1900 - 1906). 2. *Faire - part* announcing the death of Dr. Mihail Burada, sent to Teodor Burada in Iași, November 1918. 3. House in Roman where Dr. Mihail Burada lived at Speranței Street, no. 2.

Principatele-Române-Unite.

la Iamariu anul 1868.

UNIVERSITATEA

de
Jassi.

Nr. 48

Domnule Meu!

Prin art 86 din Regul. de disciplină pentru Licee și gimnazii se autorizează pe Rectorul Universității de a numi comisiunile examinatoare pe la școlile secundare. Subsemnatul are îndrăzneala să vă scriu în numele Dv. cât și simpatia ce ați arătat la totu de bună pentru Instrucțiunea publică; are onoarea a vă ruga să bine voiti a primi delegațiunea de a avea ca comisar examinator în prezența cu Dnii Const. Traclide, V. Adamachi, et. Culișan, N. Quintica, P. Brândiaș, et. Chiorescu la examenul de carne de la Liceu. —

Programul după care au a se ține examenul vă este alăturat și sper cunoștiunța Dv. Sărmă convingem Domnule Meu, că nu veți refuza concursul Dv. și că veți contribui cu cunoștința Dv. la consolidarea Instrucțiunii publice, prin controlarea serioasă și salutară ce se va face prin elor noastre Institute. —

Primii Vă rogu. Domnule Meu, a securare mea distincției mele cariere și tinerii. —

Rectore Ștefan Micle

Iași în 10 Iunie 1868

Nr. 274

Domnule Meu.

Consiliul special al acestei Universități convocat de sub-semnatul prin circulara No. 235; în ședința sa din 8 a curente, discutându-se chestiunea examenilor anuali an. cur. ale școlilor secundare, ve a numit *Messrs* alu comisiei esaminateice pentru *Gimnaziul normal de fete*.

Subscrisul speră că D-voastră în unire cu *președintele și Messrsii* comisiei D-ții *Ioan Albinoș, Ștefan Ștefan, M. G. Măchis, și George Proșu* veți înlesni acestu institutu universitaru în direcțiunea și controlarea Instrucțiunii publice.

Pentru aceasta vă trimite câte o copie de pe programa examenilor acelei școli și de pe prescriptul verbal alu acestui consiliu, cu unu extrasu de câteva articole din legea Instrucțiunii publice și din Regulamentul de ordine și disciplină pentru licee și gimnazii, recomandându-ve pentru mai ample cunoștințe chiaru această lege și regulamentul pe care-le veți pute găsi la fiecare școală.

Primiți ve rogu Domnule *Meu* asigurarea destinselor mele considerațiuni.

Rectore Ștef. Micle

Secretar
Bunescu

1868 sept. 10 zile

Nº 412

Domnule Professore!

În virtutea Regulamentului pentru examenul general de Licee §. 2. al. 1. inserat prin Monitorialul Nº 126 din 1887, amu onore a vă ruga se benevoiti a lua parte la juriul compus din Dⁿⁱ Titu Maiorescu, G. Rosiu, St. Ennifianu, împreună cu subsemnatul, spre examinarea candidaților ce voiesc a obține diploma de Bacalaureat, în sesiunea de la 1-15 Sept. curentă. Începerea este fixată la 12 ale curentă ora 9 de dimineață.

Priminti Dle Professore, asigurarea respectului meu considerativ

Rector I. Muleț

Secretar Blumley

Domnii-Sale

Dⁿⁱ profesore M. Burada

Iași în 24 Septembrie 1868

Dorrmule Profesore.

În virtutea telegramii Suii (Ministru Instrucțiunii publice și Cultelor N. 1056) am onoare a vă ruga, să bine voiti a face parte în jurul compus din Suii Profesori: I. Maiorescu, G. Rosu, I. M. Chelciu și St. Eniliani; pentru ținerea concursurilor de stipendii în străinătate. Jurul va fi sub președinția subsemnatului. Concursurile se vor ține în palatul Universității de Iași, mară în 25 a curentei la ora 6 seară. —

Primiti Vă rog, Dorrmule Profesore, asigurarea destinsă multă consideratămi. —
Rector S. Micle

Secretar P. Ghimic.

UNIVERSITATEA DE IASI.

CANCELARIA RECTORULUI.

Nr. 170

Iasi in 11 Decembrie 1868.

Domnule Doctore!

În virtutea art. 86 din Regul. de ordine și disciplină pentru licee și gimnazii, și în virtutea procesului verbal încheiat de Consiliul special al Universității de Iași, în ședința de ieri, am onoare a vă ruga să bine voiti a acționa ca comisar examinator, la examenul semest. I am curent de la Școala normală de fete, cari au a se începe la 1 Ianuarie venitor, împreună cu Dnii: Constantin Carpa ca prezintă, Ioan Albiniș, George Unchir și Michael Mircea ca membri. -

Primită la rugă, Domnule Doctore, asigurarea respectului meu consideratului. -

Rector Șef. Milea

Secretar Luncăș.

Domnului Doctore Michael Burada.

1869 Iunie în 6 zile.

CANCELARIA
UNIVERSITĂȚII JASI

F=408

Dorrmuie Meu.

În 10 ale curentei, urmându a se ține examene la școala de muzică și declamațiune din acestu orașin, pentru finile anului școlar 1868-69; subsumatului în cunoștință și fiindu despre abilitatea și cunoștința Voastre în formosa arta a Muzicii, și apăsându imparțialitatea ce Ve caracterizează, am onoare a Ve ruga de bine voiați a primi delegațiunea și a asista la acele examene în citățile, de împreună cu *Junii Octavians Brinclin* și *N. Schwarzenberg*. -

Speru, *Stu Meu*, că nu Veti refuza concursulu ce v-a cere spre a se potole controla progresele aceli școli, car despre rezultatu examenilor, Ve rugu de bine voiați a mă în cunoștință. -

Primitu Ve rugu, *Dorrmuie Meu*, a curărea destineii mele consideratiuni. -

Rectoru Ștefan Klie

CANCELARIA
UNIVERSITĂȚII JASI

Nº 424

1869 Iunie 8, zile.

Domnule Doctore.

Consiliul special în sesiunea sa din 5 ale curent. a decis numirea delegaților pentru examenele semestru II din anul 1869 pe la toate Institutele de învățământ secundar din Jasi, conform legii Instr. și art. 86 din Regulam. de ordine și disciplină pentru Licee și gimnazii.

Conform procesului verbal din acea sesiune sunteți numit și Voastre ca delegat examinatorii cu dreptul și vatoria ca în acord art. 88 din Regul. citată la Institutul Național Lupu, de împreună cu Al. Teodoru Latcu.

Subsemnatul cu plăcere vă face cunoscută această decizie a Consiliului și apreciând meritele Voastre științifice și morale, și ca pe un lucru care totdeauna sunteți animat de dorința pentru progresul în cultura alu poporului român, vă rog să bine voiți a da concursul Voastre ajutându la examenele școlărilor din citatul Institutului, cari au a se începe la 10 și vor continua pene la 19 ale curent, și după finit să bine voiți a ne încredința despre rezultatul primit.

Primit, vă rog, Domnule D., asigurarea destinselor mele considerațiuni.

Rectorul Școalei Naționale

Secretarul Școalei Naționale

1869 Iunie 20, zile

Nº 482

Domniule Doctore.

În virtutea art. 412 din legea Instr. publice, am onoare a vă ruga să bine văați a primi delegațiunea de a asista la examenile copilelor interne dispensionate numite St. Antoniu / Iacare Cocur / cari au a se ține în zilele de 26, 27 și 28 ale curente, de însoțirea cu Dnii St. Iulian, St. Cîrcea și Castin și Dnii Inaranda Maier.

Totu odată Voastră sunteți în dreptu, de a vă bine voi, a vă duce și la pensionatul numit St. Iudaea, unde copilele sîntu externe și unde examenele au a se ține în 20 și 25 Iunie. — Scrieri rezultate sîntu rugate să benevoiti a ne în cunoștință. —

Subscriem Gheră de Iași ca Voastră veți bine voi a înlesni acestu Institutu Universitaru pentru a pute controla progresul ce se dă în Instrucțiunea privată.

Permisiți-mă rog, Domniule Doctore, asigurarea destinsii mele considerațiuni. —
 Rectoru S. Milea.

Secretaru Mihail Burada

1870 luna februarie in 28 zile.

Domnule Doctore.

Maie Duminica in 1^{le} Martie, la conservatorul de muzică din acest oraș, urmându a se tine' examenul semestral al anului școlar în curs, subsemnatul, apreciând meritele Domniei Voastre și a supra artelor musicale, are onoarea a vă ruga ca se bine voiti a acorda ca delegat la acele examene de împreună cu Dn. Nicolae Burghieșca, la orele 10h din zi în sala conservatorului.

Primită Vă rog, Domnule Doctore, asigurarea mea de cea mai bună și cea mai considerabilă.

Rector Ștefan Mică

Secretar G. G. G.

Bimoul Electoral
al
Colegiului al II^{le} de Senatori
Judeciul Roman

La alegerea efectuată astăzi 24 Octombrie 1888
prin ballotaj între candidații ce au ieșit la pri-
ma votare din 17 Octombrie curentă, pentru unu Se-
nator al colegiului al II^{le} din Judeciul Roman,
în urma Înaltului Decret Regal nr. 2607 de la 8 Sep-
tembrie anului curent, domnului Mihail
Burada Dr., obținând număr de patruzeci
și șapte voturi din optzeci și nouă votanți, Bimoul
al¹ a proclamat Senator ales al¹ colegiului al II^{le}
din Judeciul Roman.

Președinte,

A. Teodor

Secretari { Costin
Gheorghiu
Mihail
1888

10. Act nr. 4191, din 25 octombrie 1888 referitor la alegerea lui M. Burada drept senator de Roman, în Colegiul II, în anul 1888

Regatul României.
Burowul Electoral al Colegiului I. Senatori
din
Judeciul Roman.

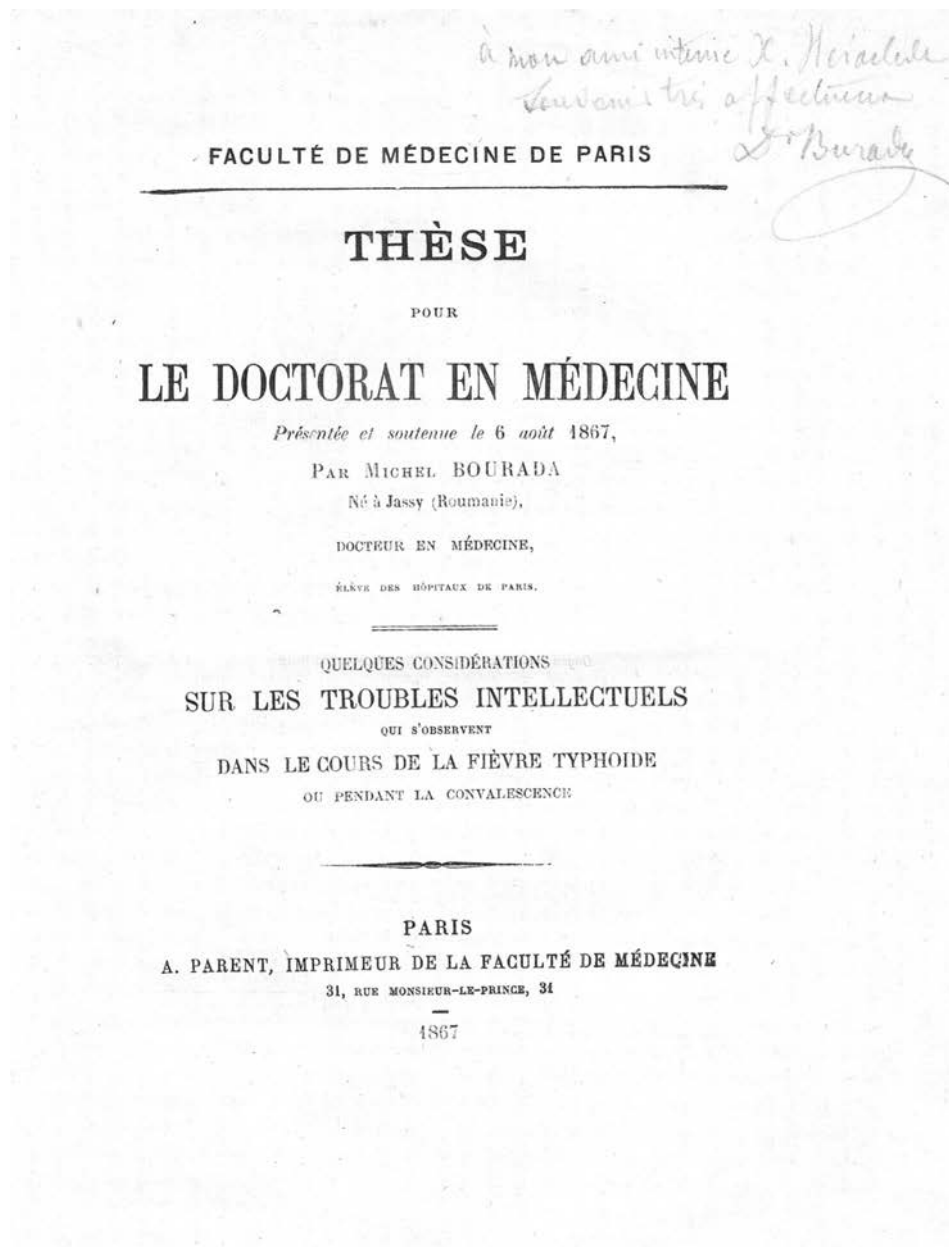
La alegerea efectuată astăzi 5 Februar
 1892, pentru doi Senatori de la acest Cole-
 giu în urmarea Decretului Regal sub N. 3411,
 din 11 Decembrie 1891, Domnul Mihail Bu-
 rada s-a intrunind majoritatea de 46 vo-
 turi din 90-voturi exprese, burowul în-
 conformitatea art. III, lă a proclamat Se-
 nator ales al Colegiului I. din Judeciul
 Roman.

Președinte *M. Burada*

Senatori } *I. Călbăș*
V. I. I. I.

Secretari } *L. Eraclea*
V. I. I. I.

11. Act nr. 339 din 6 februarie 1892 referitor la alegerea lui
 M. Burada drept senator de Roman, în Colegiul I, în anul 1892

12. Pagina de titlu a lucrării de doctorat
a lui Mihail Burada, publicată la Paris, în anul 1867

ROMANIA.

EPITROPIA GENERALĂ

A

Casei Sfântului Spiridon.

PRIMARELE.

Ospitalului Precista. Icaru

Secția

1878. Luna April 6

6/18 April

Opres comutatare.

Oficier. Cukky

DOMNULE OFICIER!

La acest ospit . . . au incetat din viață D. *Dimitrie. Paganescu*

De etate . *23* . ani

De religione . *Orthodoxa*

De profesiune . *Robor bancu*

Domiciliat in comuna . *Daghetu*

Județul *Roman*

Căsătorit cu D.

De etate

De profesiune

Domiciliat in

Fiu al D. *Andrei. Paganescu*

Și al D. *Antia*

Domiciliați in comuna . *Daghetu*

Mort la . *5* . ale luni . *April* . . . la ora *1 post meridia*

De boala *Dysenteria*

Am onoare a vă face cunoscut *Opres. regulo.*

Primarele *A. Paganu*

№ 250. Oficiu Medic Primar al Spitalului
isc comunica autorizatie de inmemorandu
1878 April 7

13. Certificat de confirmare a decesului nr. 49 din 6 aprilie 1878
 eliberat de dr. M. Burada

1898. Iulie 23.

Domnule Colonel.

Prin urmare ordinul Savitra de mobilizare cu data din
16 Iulie, a. c. am onoare a vă aduce la cunoștință că încă
din anul 1885. Noiembrie 24. nu mai fac parte ca medici în
rezerva, fiind trecut în miliție în baza ordinului Său. Mi-
nistru în Kerebel № 3257, transmis corpului al 4. la în Ama-
ta sub № 1426 și comunicat mie și către Al. Șef al Sta-
tului Major al Comandamentului Diviziei 7. la în Tufan-
rie prin adresa № 6615. — Vă rog să vă dați Colonel și
să vă dați a se ordina să fie ștearsă și pe lista Medicilor
în rezerva atașată la Regimentul 3 Artileriei în care nu
fac parte —

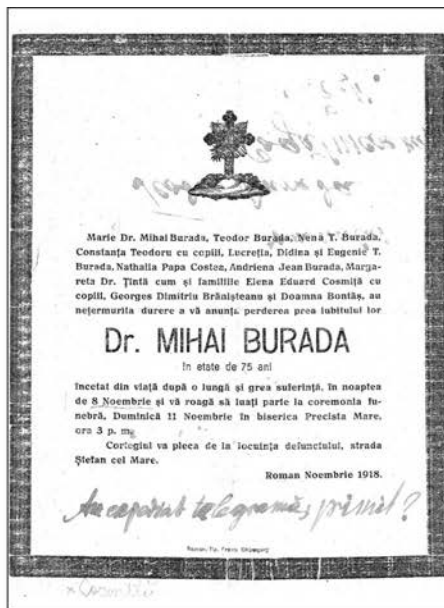
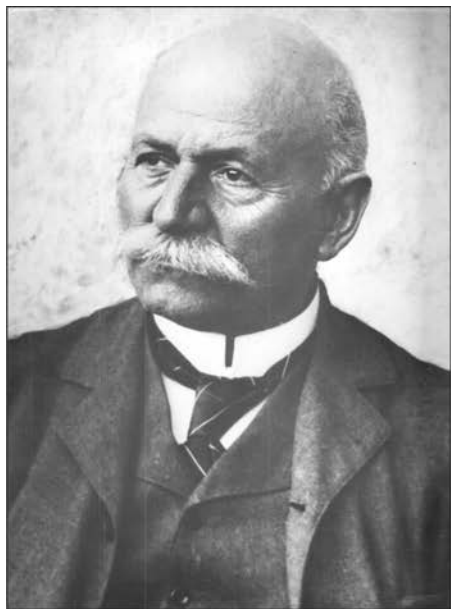
Prin urmare, etc.

14. Scrisoare din 23 iulie 1898, redactată de doctorul Mihail Burada
și adresată comandantului Regimentului 3 Artilerie, Corpul 3 de armată

a ~~depoziției~~ de recrutare Roman, primise acum
 un ordin de mobilizare de la Corpul 4 de armată, sub
 cuvîntul că ar fi născut la anul 1847 Jan. 8, cîi au
 la anul 1842 Mard 1, după cum probea actul meu
 de naștere, legalizat de Primăria Urbei Iași ^{sub A:428} ca
^{mi Sept 1880.} ~~Sint~~ ^{Comandant} ~~nașcut~~, act care mi-a servit în toate împrejură-
 rile virtuții mele de pînă acum și care în mai multe
 rînduri a fost înaintat Corpului 4 de armată de
 câte ori mi s'a cerut, și care am omie a vîlătură a
 pentru că se va convinge de afe spui de mine, și pe care ~~depoziția~~
 de acia Domnule ~~Comandant~~ ^{Comandant}, fie că din eroare sau
 din neglijență, luînduse un act de naștere străin
 drept al meu; cum fond trecut în controlle deposite,
 lui că fiind născut la un an în total fictiv,
 ve rog ca avînd în vedere Declarațiunea mea dată
 pe actul de naștere, se vati ordina ca conform
 legii să fie scos imediat din numărul ofiterilor
 de reserva, avînd vîrsta de 59 ani trecuți era un
 mai mică vîrstă de 55 ani. -

Primite ve rog Domnule ^{Comandant} ~~Ministru~~ asi.
 gurarea vîrstei mele consideratiune. -

Doctor Mihail Burada

17. 1. Mihail Burada în etate (aprox. 1900 - 1906). 2. *Faire - part* anunțând decesul dr. Mihail Burada, trimis lui Teodor Burada la Iași, noiembrie 1918.
3. Casa din Roman în care a locuit dr. Mihail Burada, str. Speranței, nr. 2